

Bp Stefan Cichy

Używanie mitry i przewodniczenie liturgii Mszy św. przez biskupa, który nie odprawia Eucharystii

Trwają prace nad polskim przekładem posoborowego *Caeremoniale episcoporum*, którego łacińskie wydanie wzorcowe ukazało się w 1984 r. Ceremoniał ten opisuje wszystkie czynności liturgiczne sprawowane przez biskupa. Nie wszyscy biskupi posiadają tę księgę w języku łacińskim, dlatego przybliżymy tu dwie sprawy opisane w ceremoniale: użycie mitry i Msza św., której przewodniczy biskup nie odprawiając Eucharystii.

1. UŻYWANIE MITRY

Istnieją różnice w używaniu mitry przez biskupów. *Caeremoniale* dokładnie określa jej użycie. Warto przypomnieć o użyciu mitry w czasie Mszy św. zwanej pontyfikalną. O Mszy św. sprawowanej pod przewodnictwem biskupa mowa jest w przygotowywanym *Ceremoniale wspólnoty parafialnej*.

Procesja wejścia i obrzędy wstępne

Biskup ubrany w szaty liturgiczne udaje się do ołtarza wraz z usługującymi. Na głowie ma mitrę, a w rękę pastorał. Po przybyciu do prezbiterium wszyscy kolejno oddają cześć ołtarzowi przez skłon głowy, a gdy w pobliżu ołtarza jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem – przez przyklęknięcie. Ministranci czynią to parami, **a biskup najpierw oddaje pastorał i mitrę, następnie wraz z diakonami czyni głęboki ukłon (lub przyklęka)**, zbliża się do ołtarza i całuje go razem z nimi. Okadzenie ołtarza dokonuje się bez mitry.

Liturgia słowa

W czasie czytań biskup (*de more*) ma nałożoną mitrę. W czasie śpiewu „Alleluja” siedząc z nałożoną mitrą, nakłada kadzidło i udziela błogosławieństwa diakonowi, względnie koncelebrującemu kapłanowi, który został wyznaczony do czytania Ewangelii. Na Ewangelię biskup zdejmuje mitrę, a przyjmuje pastorał. Po Ewangelii otrzymuje mitrę i trzymając pastorał, głosi homilię. Po homilii zachowuje się chwilę milczenia. Jeśli biskup nie mówi homilii, również pozostaje w mitrze.

Po skończonej chwili milczenia po homilii biskup zdejmuje mitrę, zarówno gdy ma być odmawiane Wyznanie wiary, jak i przed modlitwą powszechną.

Po skończonym Wyznaniu wiary (jeśli jest przewidziane w celebracji) biskup wprowadza do modlitwy powszechnej (bez mitry i pastorału). Na zakończenie, mając rozłożone ręce, kończy modlitwę powszechną odpowiednią oracją.

Liturgia Eucharystii

Po modlitwie powszechnej biskup siada i otrzymuje mitrę. W tym czasie diakoni przygotowują ołtarz. Jeśli urządza się procesję z darami (co jest pożądane

w czasie takiej Mszy świętej), biskup wychodzi w mitrze przed ołtarz wraz diakonami. Biskup przyjmuje dary od przynoszących i przekazuje je diakonom. Ci zanoszą chleb i wino (do celebracji eucharystycznej) na ołtarz. Inne dary zanoszą się w odpowiednie, wcześniej przewidziane miejsce. Może to być mały stoliczek przed ołtarzem lub obok niego. **Biskup wraz z diakonami zbliża się do ołtarza i zdejmuje mitrę.** Jeden z diakonów podaje biskupowi patenę i rozpoczyna się właściwy obrzęd, podczas którego diakon wykonuje zwyczajne swoje czynności. Po skończonej modlitwie nad darami diakon zdejmuje biskupowi piuskę i podaje ministrantowi na tackę.

Po skończonej Komunii biskup wraca do katedry, sam nakłada piuskę lub zakłada mu ją diakon.

Obrzędy zakończenia

Przed błogosławieństwem biskup otrzymuje mitrę i rozpoczyna obrzęd błogosławieństwa końcowego. Może ono mieć formę błogosławieństwa uroczystego (potrójne z wyciągniętymi rękami), modlitwy nad ludem lub biskupiego. Przed samym aktem błogosławieństwa biskup otrzymuje pastorał i kreśli potrójny znak krzyża nad zgromadzonymi. Jeśli biskup udziela błogosławieństwa apostolskiego, w przewidzianych przez prawo kanoniczne wypadkach, zapowiada to diakon jeszcze przed jego udzieleniem i informując o możliwości uzyskania odpustu zupełnego.

Po odesłaniu wiernych przez diakona biskup z mitrą na głowie i z pastorałem w ręce całuje równocześnie z diakonami ołtarz.

2. MSZA ŚW., KTÓREJ PRZEWODNICZY BISKUP NIE ODPRAWIAJĄC EUCHARYSTII

Niektórzy biskupi pytali, czy biskup może udzielić błogosławieństwa po Mszy św., w której uczestniczył i głosił homilię.

Ceremoniał biskupi (Caeremoniale episcoporum) w rozdziale III (nry 175-185) opisuje przebieg liturgii mszalnej, której biskup przewodniczy, ale nie odprawia Eucharystii. Podajemy tu nie zatwierdzony przekład tej części *Caeremoniale episcoporum*.

175. Ponieważ zgodnie z nauką i tradycją Kościoła do biskupa należy przewodniczenie Eucharystii w swoich wspólnotach, jak najbardziej wypada, żeby, jeśli jest obecny na Mszy, sam sprawował Eucharystię.

Jeśli zaś obecny jest na Mszy, ale ze słusznej przyczyny jej nie odprawia, ani nie odprawia jej inny biskup, wypada, aby przewodniczył celebracji, przynajmniej odprawiając Liturgię słowa i błogosławiąc lud na końcu. Odnosi się to przede wszystkim do celebracji eucharystycznych połączonych ze sprawowaniem jakiegoś sakramentu, poświęcenia lub błogosławieństwa

W tych przypadkach należy zachować poniższe przepisy.

176. Biskup wprowadzony zgodnie z nr. 79 *Caeremoniale episcoporum*, w zakrystii albo w innym odpowiednim miejscu wkłada na albę krzyż (pektorał), stułę i kapę odpowiedniego koloru i, jak zwykle, przyjmuje mitrę i pastorał. Asystują mu dwaj

diakoni albo przynajmniej jeden ubrani w liturgiczne szaty diakańskie. W braku jednak diakonów biskupowi winni asystować kapłani ubrani w kapy.

177. W procesji do ołtarza biskup idzie za celebransem lub koncelebransami w towarzystwie swoich diakonów i osób posługujących

178. Po dojściu do ołtarza celebrans albo koncelebransi czynią głęboki ukłon. Jeśli jednak w prezbiterium przechowuje się Najświętszy Sakrament, przyklękają; następnie podchodzą do ołtarza i całują go, po czym udają się do wyznaczonych im miejsc.

Biskup zaś po oddaniu posługującemu pastorału i po zdjęciu mitry czyni z diakonami i posługującymi osobami głęboki ukłon ołtarzowi, chyba że, jak wyżej, należy przyklęknąć. Następnie podchodzi do ołtarza i całuje go.

Jeżeli używa się kadzidła, biskup w asyście dwóch diakonów okadza jak zwykle ołtarz, a także krzyż.

Następnie krótszą drogą udaje się do katedry z diakonami, którzy stają po obu stronach w pobliżu katedry, gotowi do posługi biskupowi.

179. Od początku Mszy do końca Liturgii słowa należy zachować przepisy dotyczące Mszy stacyjnej biskupa opisanej w *Caeremoniale episcoporum* w nr. 128-144. Jeśli jednak w czasie Mszy ma być sprawowany jakiś sakrament, poświęcenie lub błogosławieństwo, należy zachować szczegółowe przepisy dotyczące symbolu wiary i modlitwy powszechnej.

180. Po modlitwie powszechnej lub po sprawowaniu sakramentu, poświęcenia albo błogosławieństwa biskup siada i przyjmuje mitrę. Diakon i posługujący przygotowują, jak zwykle, ołtarz.

Jeśli wierni przynoszą dary, przyjmuje je celebrujący Mszę albo biskup. Następnie celebrujący Mszę czyni przed biskupem głęboki ukłon, podchodzi do ołtarza i rozpoczyna Liturgię eucharystyczną według porządku Mszy.

181. Jeśli odbywa się okadzenie, biskup jest okadzany po celebransie. Po zdjęciu mitry wstaje do okadzenia, w przeciwnym razie po: „Módlcie się, aby moją i waszą ofiarę” i stoi przy katedrze aż do epiklezy w Modlitwie eucharystycznej.

182. Od epiklezy do podniesienia kielicha biskup zwrócony do ołtarza, klęczy na przygotowanym mu klęczniku albo przy katedrze lub w innym odpowiednim miejscu. Następnie znów stoi przy katedrze.

183. Po wezwaniu diakona: „Przekażcie sobie znak pokoju” biskup przekazuje znak pokoju swoim diakonom.

Jeśli biskup przyjmuje Komunię świętą, Ciało i Krew Pańską spożywa przy ołtarzu po celebransie.

184. Podczas rozdzielania wiernym Komunii św. biskup może siedzieć do początku modlitwy po Komunii, którą odmawia stojąc przy ołtarzu lub przy katedrze. Po modlitwie biskup błogosławi lud zgodnie z przepisami podanymi w nr.1120-1121 *Caeremoniale episcoporum*. Jeden zaś z asystujących diakonów odsyła lud.

185. Wreszcie biskup i celebrujący Eucharystię, jak zwykle, całują ołtarz. Po oddaniu należnej czci ołtarzowi wszyscy odchodzą w takim samym porządku, w jakim przyszli.

186. Jeśli by biskup nie przewodził w sposób wyżej podany, powinien uczestniczyć we Mszy św. ubrany w mucet i rókietę, jednak nie przy katedrze, lecz w innym odpowiednim miejscu.